

Стратегічні аспекти виховної роботи куратора групи в системі підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за сучасних умов

ОЛЕНА ЗАЯЦЬ,
викладач спеціальних дисциплін
ВСП «Рожищенський фаховий
коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького»,
куратор групи

«Tempora mutantur, et nos mutamur in illis» - «Часи змінюються, і ми змінюємось разом із ними», - стверджує латинське прислів'я. І з цим важко не погодитись: якщо змінюється суспільство, то повинні осучаснюватись і всі сфери та галузі нашого життя, особливо якщо це стосується виховання студентської молоді. В основі виховного процесу повинна бути людина як найвища цінність, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал.

Політичні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні і спрямовані на утвердження незалежності Української держави, демократичних засад її розвитку, а також глобальні перетворення в освітній галузі вимагають модернізації виховної роботи у закладі фахової передвищої освіти, її організаційної інфраструктури з метою виховання свідомих громадян України, творців гармонійних відносин у всіх сферах суспільного життя.

Виховна робота- це один із пріоритетних напрямків усього освітнього процесу, що поєднує в собі цілий комплекс заходів, спрямованих на виховання особистості, громадянина, патріота своєї держави, людини всебічно розвиненої, інтелектуальної, інтелігентної, вихованої.

Сьогодні основна увага акцентується не тільки на підвищенні професійних якостей студентської молоді, але й на їх особистісному зростанні, збагаченні життєвого досвіду духовними цінностями, формуванні світоглядних орієнтирів та найкращих людських якостей: совісті, порядності, інтелігентності та працелюбності. Значна роль у ефективній організаційно-виховній роботі у коледжі належить куратору, адже саме від його організаторських та особистісних якостей залежить успіх у формуванні особистості студента як майбутнього фахівця-інтелігента, громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, економіки, освіти та культури.

Плануючи виховну роботу куратору потрібно врахувати:

1. Структуру виховної діяльності за попередні роки.
2. Мету, завдання, напрями виховання.
3. Моделювання педагогічного процесу в перспективі під час роботи з конкретним колективом.
4. Уточнення, корегування і конкретизація педагогічного задуму.
5. Потреби колективу.
6. Узгодженість із загальними планами закладу освіти.
7. Об'єктивні і суб'єктивні можливості.
8. Комплексний підхід до планування (єдність морального, трудового, правового, фізичного, естетичного виховання).

Виховна робота завжди була невід’ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії РФ проти України, її важливість складно переоцінити. Усе, що відбувається зараз – виклик для закладу, для педагогів та студентів.

Найважливішими напрямками виховної роботи зараз стають:

- психологічна та емоційна підтримка студентів;
- навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, поводження з вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога тощо);
- адаптація та підтримка студентів -ВПО;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності;
- національно-патріотичне виховання.

Психологічна та емоційна підтримка студентів

На даний час студенти найбільше потребують підтримки та розуміння. Той факт, що вони, на жаль, поступово вимушено звикають до нових реалій, не означає, що при цьому неможливо обійтися без підтримки дорослих. Вони як ніколи її потребують. Їм потрібна наша впевненість у тому, що все буде добре, наша стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

Правила поведінки в умовах воєнного стану

Нова реальність диктує нові правила життя. Тепер одне з найважливіших завдань – навчити студентів правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя. Куратор зобов’язаний пояснити студентам:

- які заборони та обмеження діють під час воєнного стану;
- що таке «тривожна валіза», як її зібрати, що туди покласти;
- як діяти під час повітряних тривог (що робити, якщо сигнал застав удома / на вулиці / в магазині тощо);
- як поводитися під час обстрілів;
- що робити у випадку виявлення вибухонебезпечних предметів;
- як надавати першу домедичну допомогу.

Адаптація та підтримка студентів-ВПО

Звісно, дуже важливо, аби діти з числа внутрішньо переміщених осіб змогли потоваришувати з одногруппниками, хоч як би вони не навчалися – онлайн чи офлайн. Контакт із однолітками в будь-якому випадку чинить позитивний вплив та допомагає оговтатися від стресу. Але не менш важливо провести правильну підготовчу роботу з групою.

Розвиток критичного мислення та медіаграмотності

Про те, наскільки важливо критично мислити в будь-якій ситуації та володіти навичками медіаграмотності, говорили завжди. І тепер, в умовах війни, ми можемо як ніколи добре бачити всі наслідки активної роботи ворожої пропаганди. Вона приймає різні форми, інколи найнеочікуваніші, але ми маємо бути готові. І маємо навчити студентів теж бачити фейки та пропаганду, адже нерідко вона спрямована саме на молоде покоління, на яке легше вплинути.

З цією метою систематично проводяться тематичні виховні години, в межах яких виконуються вправи, покликані розвивати критичне мислення та медіаграмотність – це тренінги, тематичні проєкти та заняття, під час якого студенти розглядають популярні фейки, вчаться шукати першоджерела та проводити верифікацію інформації.

Національно-патріотичне виховання

Тепер, в умовах повномасштабної війни, яку розв'язала рф проти України, вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що зараз ми маємо приділити особливу увагу національно-патріотичному вихованню. Саме тому надзвичайно важливо:

1. Проводити заходи національно-патріотичної спрямованості.
2. Займатися волонтерською діяльністю.
3. Розповідати дітям про українську культуру.
4. Влаштовувати акції пам'яті.
5. Проводити години спілкування, присвячені війні рф проти України.
6. Створювати навчальні проєкти, присвячені борцям за незалежність та свободу нашої країни.
7. Організовувати зустрічі із ветеранами АТО, ООС та війни рф проти України.

Сучасний період розвитку суспільства в нашій державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багату націю. Це обумовлює новий підхід до виховання студентської молоді. Виникла потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який зміг би розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації. Виховна робота в студентській академічній групі як цілеспрямований процес соціалізації особистості, відповідно до існуючих моральних вимог і принципів, є цілісним і упорядкованим комплексом закономірно побудованих, динамічно пов'язаних, взаємодіючих компонентів, які в своїй сукупності сприяють розвитку особистості та колективу. Таким чином, виховна робота являє собою складне соціально-педагогічне явище, що складається з великої кількості елементів, модулів, напрямів, моделей, завдань тощо. З нашого погляду, серед основних компонентів виховної роботи в академічній групі варто визначити такі: цільовий; змістовно-діяльнісний; творчо формувальне виховне середовище, діагностично-аналітичний.

Цільовий компонент є базовим орієнтиром цілісної виховної системи, оскільки включає мету та завдання роботи куратора академічної групи.

Значимість цільового компонента визначається тим, що він виступає системоутворювальним фактором. На жаль, куратори інколи недооцінюють вагу цільового компонента і недостатньо продумують мету, цілі, завдання виховного процесу. В такому випадку виховна діяльність носить аморфний, фрагментарний, а подекуди і формальний характер і не дає очікуваних результатів у вихованні студентів, формуванні колективу студентської групи. Як відомо, виховання без мети не буває і цілепокладанню слід приділяти пильну увагу. Як було зазначено вище, кардинальною метою виховної роботи є підготовка національної інтелігенції, оновлення і збагачення духовного та інтелектуального генофонду нації шляхом формування гармонійно розвиненої, цілісної особистості, сутністю якої є духовність, культурна самоідентифікація, соціальна і професійна компетентність.

Безперечно, мета, що наближена до ідеалу, передбачає вирішення низки завдань та надзавдань, які не тільки мають бути усвідомлені куратором, але і сформульовані ним для студентів як етапи їх персонального зростання. В

такому разі, основні завдання, що їх покликані вирішувати куратори, мають стати привабливими для студентів і збігатися з їхніми власними прагненнями до самовдосконалення. Зміст цих завдань передбачає:

- виховання майбутніх спеціалістів духовними, високоосвіченими, компетентними, авторитетними людьми, носіями високої загальної культури (світоглядної, моральної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної тощо);

- виховання громадянина, патріота українського народу, формування у молоді чіткої громадянської позиції, виховання любові до Батьківщини, поваги до української культури, мови, національних символів, національних традицій та історії, поваги до культури, мови інших національностей;

- розвиток професійної компетентності студента, складовими якої є бажання працювати в певній галузі знань, прагнення високого професіоналізму, усвідомлення необхідності отримати глибокі і різнобічні знання, потреба самоосвіти, набуття навичок самостійності в навчальній і науковій праці, уміння застосовувати знання на практиці, вміння корелювати професійні завдання з потребами (вимогами) екології;

- формування соціальної компетентності особистості, що дає можливість успішно реалізувати себе як члена соціуму, тобто мати певний соціальний статус, який свідчить про успішність у певному виді діяльності. Важливими складовими соціальної компетентності, в залежності від рівня соціальної діяльності, є: психологічна культура, комунікативність, професійність, знання з соціології та політології, багатовекторність духовних потреб тощо; розвиток моральності особистості як основи її духовності, важливого чинника розвитку соціальної та професійної компетентності;

- розвиток здібностей і потреб науково-пошукової діяльності як важливого фактора розвитку особистості студента; формування його світогляду, пошуку смислів людського буття;

- збагачення естетичного досвіду студентів як важливого фактора розвитку духовності особистості, її соціальної та професійної компетентності;

- правове виховання: набуття правових знань як чинника формування правової культури, прищеплення молодим людям віри у верховенство Закону, дотримання студентами законів України та нормативних актів, прийнятих в коледжі;

- розвиток психологічної культури молоді як важливого чинника особистісної, соціальної та професійної реалізації особистості;

- виховання у молодих людей потреби у здоровому способі життя, зміцнення престижності валеологічних цінностей;

- розвиток особистості студента на основі самопізнання, самовизначення, самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення, самоактуалізації.

Зміст виховної роботи куратора, яка є складовою Перспективного плану національного виховання студентів коледжу, визначається такими **напрямами**:

- допомога студентам академічної групи в процесі їх адаптації до умов навчання в коледжі;

- допомога студентам академічної групі в навчальній діяльності, формування в них навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом;

- контроль за систематичною навчальною діяльністю студентів,

відвідуванням студентами занять, своєчасним виконанням ними завдань поточної атестації, за складанням заліків та іспитів;

- організація роботи куратора із виховання у студентів культурних навичок, засвоєння ними загальнолюдських, національних, громадянських, родинних, особистісних цінностей;

- допомога студентам при формуванні в групі здорового морально-психологічного клімату;

- залучення студентів групи до участі у наукових, культурних, спортивних та громадських заходах коледжу;

- допомога куратора при вирішенні індивідуальних та колективних морально-психологічних проблем, які виникають у студентів;

- відвідування куратором студентів, що проживають у гуртожитках, з метою вивчення умов проживання і контролю за виконанням студентами Правил внутрішнього розпорядку у студентському гуртожитку;

- піклування куратора про соціальні умови життя і побут студентів, які проживають за межами гуртожитків;

- профілактика порушень студентами Правил внутрішнього розпорядку у коледжі та чинного законодавства України;

- пропагування в студентському середовищі здорового способу життя та мовленнєвої культури;

- профілактика і попередження булінгу та кібербулінгу серед підлітків;

- допомога і контроль при підготовці документів для отримання пільг певними категоріями студентів;

- контроль оплати навчання студентами контрактної форми.

Всі вищеперераховані завдання і напрями роботи куратора можуть створити враження безмежності і неосяжності його діяльності, що не тільки виходить за межі реального часового простору (що об'єктивно лімітують будь-яку діяльність), але й значною мірою психологічно перевантажує куратора, основною функцією якого є викладацька діяльність, яка вимагає зосередженості, передусім, на навчально-методичних, науково-дослідних, культурно-просвітницьких завданнях та проблемах. Усвідомлення наявної дихотомії функцій викладача-куратора, безперечно, загострює питання оптимізації роботи куратора, підвищення його ефективності.

Втім, вирішення цієї та деяких інших проблем, пов'язаних з перевантаженням куратора, забезпечуються наявністю: а) певного виховного середовища; б) діагностично-аналітичного елемента; в) студентського активу.

Педагоги мають зміцнювати авторитет студентського самоврядування, частіше звертатися по допомогу до членів студентського самоврядування, радитися з ними. За таких умов студенти починають прислухатися до них. Проте не слід обмежуватися тільки роботою членів самоврядування. Важливо, щоб кожен студент виконував конкретну, хоча б невелику роботу для загального блага, виявляючи себе при цьому як член колективу. Продумана організація дозвілля юнаків – колективні відвідування кіно, театру, організація екскурсій, турпоходів, підготовка та проведення свят і вечорів відпочинку, участь у художній самодіяльності й інших заходах – допомагає об'єднати студентів у повноцінний колектив. На згуртованості студентського колективу позитивно позначається і згуртованість у діяльності педагогів, єдність вимог з

їхнього боку до нього. Макаренко А. вважав, що у згуртованому колективі кожен учитель насамперед дбає про згуртованість колективу, відтак – про справи своєї групи й лише потім – про власний успіх. На всіх стадіях розвитку колективу особливо важливим, на думку А.С. Макаренка, є вибір мети. Практичну мету, яка здатна захопити і згуртувати вихованців, він називав перспективою. При цьому Макаренко А.С. виходив з положення про те, що «дійсним стимулом людського життя є завтрашня радість».

До недавнього часу, академічне навчання було пріоритетним в системі освіти - це пасивне навчання, основними принципами якого були авторитарність і репродуктивність.

Сьогодні в Україні розвиваються і розповсюджуються нові форми виховання і навчання, основними принципами яких є:

- гуманізм;
- демократизація;
- єдність загальнолюдського і національного;
- співробітництво і співтворчість викладача і студента;
- єдність вимоги і поваги до особистості.

Ці принципи вимагають чіткого визначення задач в роботі куратора студентської групи нового набору.

На сьогодні куратор відіграє дуже важливу роль в організації виховної роботи коледжу, оскільки діяльність куратора студентської групи має високу соціальну значущість і посідає одне з центральних місць у формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства. Таким чином, робота куратора – це висококваліфікована розумова праця щодо підготовки й виховання спеціалістів вищої кваліфікації з усіх галузей господарської діяльності, інтелектуальної еліти суспільства та української інтелігенції.

Необхідною умовою правильного здійснення індивідуального підходу у виховній роботі є всебічне вивчення психологічних особливостей кожного окремого студента. Таке ставлення до кураторської роботи дозволяє здійснювати більш якісний вплив на всебічний розвиток особистості студента. Особливу увагу необхідно звертати на формування таких якостей особистості, які мають суттєве значення для майбутньої педагогічної професії. Ефективність індивідуальної роботи зі студентами залежить від того, як її розуміє та проводить сам куратор. Практичний досвід кураторської діяльності свідчить, що найбільш успішно долаються труднощі у вихованні студентської групи, якщо індивідуальна робота розглядається як систематична органічна частина роботи з колективом.

Ефективна робота куратора академічної групи є одним з найвагоміших чинників успішної організації виховної роботи коледжу, що, в свою чергу, знаходить відображення в підвищенні ефективності діяльності як конкретного навчального закладу, так і, в майбутньому, всієї системи освіти в цілому. Куратори також мають сприяти вивченню сучасних технологій, які необхідні сьогодні в житті. Штучний інтелект увірвався в життя освітян з відкриттям доступу до сервісу ChatGPT у листопаді 2022 року. Але за цей час було стільки дискусій, статей, дописів, круглих столів, семінарів та майстерок про ШІ, що здається, він з нами вже давно. За допомогою штучного інтелекту навчання

студентів можна вимірювати точніше, забезпечуючи глибше розуміння та полегшуючи індивідуальні процеси навчання. AI може автоматизувати адміністративні завдання, такі як оцінювання тестів, дозволяючи педагогам більше години зосереджуватися на викладанні, а не на оцінці тестів. Використання штучного інтелекту для оцінювання есе може не тільки заощадити час, але й забезпечити миттєвий зворотний зв'язок зі студентами. Крім того, оцінки на основі ШІ можуть покращити фізичну та кібербезпеку за допомогою біометричних рішень. Технологія штучного інтелекту також забезпечує аналітику даних, яка може допомогти педагогам бути в курсі прогресу, залученості та благополуччя своїх студентів. Маючи цю інформацію під рукою, педагоги можуть адаптувати свої заняття відповідно до індивідуальних потреб і визначити сфери, де студентам потрібна додаткова допомога.

Для планування, націленого на досягненні цілей з мінімальною витратою часу та максимальною ефективністю варто застосовувати Тайм-менеджмент як комплекс методів і технік для управління часом.

Термін "тайм-менеджмент" запозичено з англійської мови ("time management") й означає "управління часом". Уміння планувати і структурувати свій день, тиждень, місяць і навіть рік дуже спростить ваше життя й обов'язково призведе до успіху. Річард Вільямс, батько-тренер всесвітньо відомих тенісисток Серени та Вінус Вільямс, говорив, що, "не плануючи нічого, ти плануєш невдачу". Кожен з нас стикався з тим, що не вистачає часу. Ця проблема поширена в усіх аспектах життя: роботі, стосунках, повсякденній рутині тощо. Нестача часового ресурсу провокує стрес, а саме він є однією з головних причин головного болю, безсоння, прокрастинації та депресії. Щоб упоратися із цим, потрібно навчитися розставляти пріоритети, фокусуватися на важливому та структурувати. Зараз ми розглянемо кілька технік, методів і принципів тайм-менеджменту.

МЕТОД «90 НА 30»

Принцип методу «90 на 30» полягає в тому, що вам потрібно виділити півтори години на роботу та пів години на відпочинок. Під час відпочинку ви дасте мозку охолонути і налаштуватися на наступні півтори години продуктивності. Учені вже довели, що наш мозок не може бути зосередженим понад 90 хвилин. Він починає відволікатися на дрібниці, тож ефективність вашої роботи знизиться. Саме тому між підходами слід трохи відпочити задля досягнення високих результатів. Також вам потрібно розставити пріоритети за принципом матриці Ейзенхауера.

МАТРИЦЯ ЕЙЗЕНХАУЕРА

Цей метод полягає у правильному розставленні пріоритетів. Ми часто стикаємося з тим, що не можемо вирішити, з чого почати, яке завдання робити передусім. У такому разі необхідно скористатися матрицею Ейзенхауера.

	ТЕРМІНОВО	НЕ ТЕРМІНОВО
ВАЖЛИВО	ЗРОБИТИ	ЗАПЛАНУВАТИ
НЕВАЖЛИВО	ДЕЛЕГУВАТИ	ВИДАЛИТИ

Матриця має чотири квадрати:

- 1. Важливо-терміново – зробити**
- 2. Важливо-не терміново – запланувати**
- 3. Неважливо-терміново – делегувати**
- 4. Неважливо-не терміново - видалити**

До першого квадрату належать завдання з терміном здавання. Наприклад, домашнє завдання в навчальному закладі та оплата комунальних послуг. Такого типу завдання є важливими й одночасно терміновими, тому що мають дедлайн, тож їх потрібно робити в першу чергу.

До другого квадрата можна зарахувати справи, які не мають терміну здачі, але вони, безумовно, впливають на ваш успіх. Це, можливо, вивчення нової іноземної мови, читання книжки, заняття спортом. Вони важливі, але оскільки не мають дедлайну, не обов'язково виконувати їх просто зараз.

До третього квадрата належать справи, які не мають особливої важливості, але виконати їх потрібно. Це може бути побутова рутинна. Наприклад, перестелити постільну білизну, випрати її. Такі завдання потрібно зробити, але пізніше, щоб виділити час на справи з попередніх двох квадратів.

І нарешті четвертий квадрат. До нього потрапляють усі дії, які не мають жодної важливості та терміновості виконання: погортати стрічку в інстаграмі чи фейсбуці, подивитися серіал чи фільм. Перелічені справи краще видалити зі списку взагалі, принаймні зарахувати до списку.

МЕТОД «52 НА 17»

Метод "52 на 17" абсолютно аналогічний методу "90 на 30". Вам потрібно виділити 52 хвилини на продуктивну роботу та 17 хвилин на відпочинок. Перед початком слід також розставити пріоритети, щоб витратити більше сил на важливе і термінове, коли голова свіжа й не забита попередніми справами. Цей спосіб підійде тим, кому важко бути зосередженим тривалий час. Дуже важливо під час відпочинку не сидіти в соціальних мережах, бо вони також несуть інформаційне навантаження та змушують мозок працювати. Поставте таймер на 17 хвилин і нічого не робіть.

МЕТОД «ХОЧА Б Н ХВИЛИН»

Цей метод ідеально підходить любителям відкладати на потім. Суть методу в тому, що перед початком завдання, яке зовсім не хочете робити, слід виділити будь-яку кількість хвилин на виконання. Наприклад, 10 хвилин виділяєте на завдання, у процесі мозок губиться в часі і ви витрачаєте більше, ніж 10 хвилин. Метод чудово підійде для більш дрібних завдань, які не потребують восьмигодинного робочого дня.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЗА ХРОНОТИПОМ

Учені стверджують, що існують 4 хронотипи: леви, вовки, ведмеді та дельфіни.

Леви: люди, які можуть прокидатися без будильника з 7:30 до 10:00. Їхня працездатність найбільш ефективна в проміжку 10:00-17:00, а лягти спати їм найкраще до 22:30.

Вовки: це той тип людей, яким важко підвестися, але вони прокидаються з 7:30 до 12:00. Найбільш продуктивні до 20:00 і легко засинають опівночі.

Ведмеді: їм без проблем дається підйом з 7:00 до 11:00. Пік їхньої активності – 11:00-18:00. Приготуватися до сну та заснути їм краще до 22:30.

Дельфіни: ці люди можуть прокидатися з 7:00 до 10:00 і без проблем заснути ще раз. Їхня продуктивність найвища з 10:00 до 18:00. Щоб заснути, їм потрібно відкласти всі гаджети за дві години до сну.

Якщо визначите, який хронотип ви, то без проблем зможете скласти власний графік роботи.

ДЕ СТВОРЮВАТИ СПИСОК ЗАДАЧ НА ДЕНЬ

Існує безліч додатків для ефективного та грамотного планування, але здебільшого вони платні. На щастя, Google надає нам свій безкоштовний планер Google-календар. Тут ви можете створювати плани на щодень і встановлювати нагадування для кожного пункту зі списку. Цей застосунок

можуть установити як власники Android, так і власники iOS. Також Google-календар доступний для Windows.

Тайм-менеджмент включає грамотне управління часом, сприяє економії часового ресурсу і виконанню завдань з мінімальними витратами сил. Ставте найнеприємніші завдання першим пунктом у списку, фіксуйте кількість витраченого часу та не забувайте про відпочинок.

Організація виховної роботи в коледжі постійно вдосконалюється відповідно до нових вимог часу, активізуються традиційні види діяльності, відпрацьовуються нові методики. Педагогічний колектив докладає максимальних зусиль, щоб студенти коледжу стали не просто висококваліфікованими спеціалістами, а й справжніми патріотами рідної землі, якими буде пишатися вся українська спільнота. Разом ми Сила! Перемога буде за Україною!